

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น  
ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก  
Participation of Residents in making a Development Plan of  
Phitsanulok Municipality Mueang District Phitsanulok

วันวิสา แชมช้อย

นิสิตปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

E-mail: maya.maynie@gmail.com

โชติ บดีรัฐ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

E-mail: chotbodeerat@psru.ac.th

Wanwisa Chamchoy

Student, Master of Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University

Chot Bodeerat

Lecturer, Master of Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University

รับเข้า: 3 กุมภาพันธ์ 2564 แก้ไข: 11 กุมภาพันธ์ 2564 ตอบรับ: 13 กุมภาพันธ์ 2564

#### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ สถานภาพ การสมรส อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิบูลย์โลก คือ ปัญหาในชุมชนมีแบ่งพรรคแบ่งพวก ทำให้ขาดความร่วมมือ และความสามัคคีในหมู่คณะ และประชาชนขาดความเชื่อมั่น ความสามารถของ คณะกรรมการ และประธานชุมชน เทศบาลควรให้ความร่วมมือตรวจสอบศักยภาพของคณะกรรมการ ชุมชนแต่ละชุมชน ก่อนที่จะรับรองการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน

**คำสำคัญ:** การมีส่วนร่วม การจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น

### Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of public participation in the local development plan, 2) to compare the differences of personal factors with the participation of the people in developing local development plans, and 3) to study problems, Obstacles, and solutions to the public participation in the preparation of local development plans of Phitsanulok City Municipality, Muang District, Phitsanulok Province. The sample group used as representative of the population in Phitsanulok Municipality, Muang District, Phitsanulok Province is 400 people, using Taro Yamane's formula at a 95% confidence level. The researcher chose to use statistics for data analysis as follows: Descriptive statistics by distributing it in terms of frequency, percentage, mean and standard deviation. Inferential statistics used in the test analysis are t-test and One-Way ANOVA.

The results of the study were as follows: 1) The respondents expressed their opinions. The level of public participation in the preparation of local development plans. The overall average was moderate. 2) Personal factors in terms of age, marital status, occupation, and monthly income had different effects on the participation of the people in the preparation of local development plans of Phitsanulok City Municipality, Muang District, Phitsanulok Province with statistically significant at a level of 0.05. and 3) Problems, obstacles, and solutions for public participation in the formulation of the local development plan of Phitsanulok City Municipality are: problems in the community are partisan that cause lack of cooperation and unity among the group, and people lack confidence in Board Capabilities and community president, and the municipality should cooperate in examining the capacity of each community committee. The municipality

should cooperate to check the capacity of each community committee before certifying the establishment of a community committee.

**Keywords:** participation, development plan, local

## บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตยกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกติกาสูงสุดของประเทศสะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐ ภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน กฎหมายหมายฉบับประกันสิทธิของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมและกำหนดหน้าที่ของภาครัฐในการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม อาทิ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2564 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.2548 นอกจากนั้นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการยังกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจหรือองค์ประกอบที่ขาดมิได้ การปกครองท้องถิ่น คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเองหรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงจำเป็น ดังเห็นว่า มีการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นอกจากนั้นยังกำหนดให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดแก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความเป็นเจ้าของชุมชนและเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตย (สำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก, 2561)

โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม เมื่อจะดำเนินการในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การเสนอของบประมาณรายจ่าย การประชุมสภาท้องถิ่น การดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นกำหนด และวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น อาจทำได้ โดยวิธีการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบ กระทำได้โดยให้ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ สอบถามความคิดเห็นของประชาชน ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมใน

ฐานะกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน การจัดให้มีการบลงประชามติ การเข้าฟังการประชุมสภาท้องถิ่น หรือวิธีการอื่นที่ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดโดยเห็นชอบของสภาท้องถิ่น (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559)

การวางแผนการพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแผนการพัฒนาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจ กำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด

นอกจากนี้ภายใต้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ได้เห็นข้อเด่น ข้อดี โอกาสและข้อจำกัดของท้องถิ่นในการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย มีช่องทางในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม สามารถกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและลงมือทำงานร่วมกันได้ สามารถวางแผนจัดการกับทรัพยากรหรือทุนในท้องถิ่นทั้งทุนบุคคลและทุนสังคมที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถรับผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างทั่วถึง และเท่าเทียม ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีเอื้ออาทรต่อกัน ปลุกฝังทัศนคติ ค่านิยมที่ดีให้กับท้องถิ่น และท้ายที่สุดสามารถหาภาคีแนวร่วมในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหา/ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

ดังนั้น เทศบาลนครพิษณุโลก จึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น ภายใต้การสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน จึงได้จัดตั้งชุมชนขึ้นภายในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 64 ชุมชน แบ่งเขตพื้นที่ชุมชนออกเป็น 4 เขต (โซน) เพื่อให้แต่ละชุมชนได้รับรู้ข่าวสารและเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมกับเทศบาลนครพิษณุโลกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเทศบาลนครพิษณุโลกในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในฐานะองค์กรภาคประชาชนที่จะนำไปสู่การดำเนินโครงการและกิจกรรมในลักษณะความร่วมมืออย่างใกล้ชิดซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าประชาชนในชุมชนมีบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก แต่จากภาพรวมในอดีตที่ผ่านมา การดำเนินงานของประชาชนในชุมชน

เทศบาลนครพิษณุโลก นับว่าการให้ความร่วมมือยังไม่เป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ ประชาชนในชุมชนบางชุมชนให้ความร่วมมือกับเทศบาลเป็นอย่างดี บางชุมชนให้ความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง และบางชุมชนยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร (สำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก, 2561) ทั้งนี้อาจมีปัจจัยบางอย่างที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีระดับความร่วมมือที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก โดยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและเทศบาลในการใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการวางแผน กำหนด และดำเนินการของประชาชนในชุมชนต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

### วิธีการวิจัย

**ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้** คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 51,151 คน (อ้างอิงจากสำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก เดือนเมษายน 2563) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรโดยใช้ การคำนวณของ Yamane (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550: 28) กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 400 กลุ่มตัวอย่างแล้วแบ่งตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจนครบจำนวน

**เครื่องมือในการวิจัย** ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close ended Questionnaire) เพื่อสะดวกในการตอบ และป้องกันการสับสน โดยประกอบด้วยแบบสอบถาม 1 ชุด โดยแบ่งเป็นเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง

จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผลรวมจำนวน 26 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงความครอบคลุมเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องในสำนวนภาษาของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) ปรากฏผลว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$ -Coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ผล ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.88 มากกว่า 0.50 ( $IOC > .50$ ) และ สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.98 มากกว่าเกณฑ์ 0.70 อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้

**การวิเคราะห์ข้อมูล** ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งวิธีการวิเคราะห์สามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในพื้นที่ ตำบล ท่าข้าม อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งวิธีการวิเคราะห์สามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาเอกสาร จากแบบสอบถาม เพื่อนำมาสังเคราะห์ตีความหาข้อสรุป แล้วนำเสนอข้อค้นพบ ด้วยการอธิบายเชิงพรรณนาโดยใช้หลักการให้เหตุผลในเชิงตรรกวิทยา (logical reasoning) ที่ประกอบด้วยอุปนัย (induction) จากส่วนย่อยไปส่วนใหญ่ และการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (descriptive analytic)

## ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก  
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

**ตารางที่ 1** ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ  
แผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

| การมีส่วนร่วมของประชาชน<br>ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น | ระดับความคิดเห็น |      |          |
|-------------------------------------------------------|------------------|------|----------|
|                                                       | $\bar{X}$        | SD   | ความหมาย |
| การมีส่วนร่วมตัดสินใจ                                 | 3.42             | 0.78 | มาก      |
| การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ                               | 3.38             | 0.73 | ปานกลาง  |
| การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์                            | 3.47             | 0.68 | มาก      |
| การมีส่วนร่วมประเมินผล                                | 3.34             | 0.74 | ปานกลาง  |
| รวม                                                   | 3.40             | 0.73 | ปานกลาง  |

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของประชาชน  
ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม  
อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=3.40$ ,  $SD=0.73$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด  
ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ( $\bar{X}= 3.47$ ,  $SD=0.68$ ) รองลงมาตามลำดับคือ การมีส่วนร่วม  
ตัดสินใจ ( $\bar{X}=3.42$ ,  $SD=0.78$ ) การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ( $\bar{X}=3.38$ ,  $SD=0.73$ ) การมีส่วนร่วม  
ประเมินผล ( $\bar{X}=3.34$ ,  $SD=0.74$ ) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน  
ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

**ตารางที่ 2** ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ  
แผนพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

| ปัจจัยส่วนบุคคล | t-test | F-test | Sig.  |
|-----------------|--------|--------|-------|
| เพศ             | 1.82   |        | 0.17  |
| อายุ            |        | 3.26   | 0.02* |
| ระดับการศึกษา   |        | 2.49   | 0.06  |
| สถานภาพการสมรส  |        | 2.15   | 0.04* |

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

| ปัจจัยส่วนบุคคล | t-test | F-test | Sig.  |
|-----------------|--------|--------|-------|
| อาชีพ           |        | 4.47   | 0.00* |
| รายได้ต่อเดือน  |        | 6.65   | 0.00* |

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยเพศ ซึ่งวิเคราะห์ด้วยค่า t-test มีค่า Sig. 0.17 และ ระดับการศึกษา ซึ่งวิเคราะห์ด้วยค่า F-test มีค่า Sig. เท่ากับ 0.06 มีค่ามากกว่า 0.05 แสดงว่าด้านเพศ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนปัจจัยอายุ สถานภาพการสมรส อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน ซึ่งวิเคราะห์ด้วยค่า F-test มีค่า Sig. เท่ากับ 0.02, 0.04, 0.00, และ 0.00 ตามลำดับ และมีค่า Sig. ทุกค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ สถานภาพการสมรส อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับปัญหาในการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ไว้ดังนี้

1. การจัดประชาคมแผน ในแต่ละครั้ง ปัญหาที่เห็นได้ชัดเจน คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อย ถ้าไม่มีสิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์

2. บางชุมชนประธานชุมชนเมื่อรับงบประมาณหรือข้อมูลต่าง ๆ จากเทศบาลแล้วไม่มีการนำมาประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกภายในชุมชนได้ทราบ ในเรื่องงบประมาณต่าง ๆ ที่ทางเทศบาลจัดสรรให้ ทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน

3. ปัญหาในชุมชนมีคนบางกลุ่ม บางพวก แบ่งพรรคแบ่งพวกกันทำให้ขาดความร่วมมือ และความสามัคคีในหมู่คณะ และประชาชนขาดความเชื่อมั่น ความสามารถของคณะกรรมการ และประธานชุมชน เทศบาลควรให้ความร่วมมือตรวจสอบศักยภาพของคณะกรรมการชุมชนแต่ละชุมชน ก่อนที่จะรับรองการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน

4. เทศบาลควรติดตามดูแลการทำงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเทศบาลอย่างต่อเนื่อง และนำมาพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นเกิดประโยชน์ต่อประชาชน และควรให้บุคคลภายในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับทางเทศบาลให้มากขึ้น โดยใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มากที่สุด การพัฒนาทุกครั้งให้มีการประชาพิจารณ์ก่อนให้มีความรวดเร็วกว่าปัจจุบัน

### อภิปรายผล

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ มีส่วนร่วมกับเทศบาลทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลนครพิษณุโลก ได้มีการจัดประชุมสายใยชุมชนให้กับประธานชุมชนประจำทุกเดือน ทำให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ ประชาชนสามารถแจ้งปัญหาและความต้องการผ่านประธานชุมชน และได้นำปัญหาความต้องการของประชาชนมาวิเคราะห์จนเกิดเป็นแผนงานและโครงการ เพื่อบรรจุเข้าแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวดี ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน (2560) ศึกษาการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ผลจากการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ในแต่ละด้านมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน ตำบลบางไผ่ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ มีส่วนร่วมสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสนองความต้องการของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาในชุมชนของตนเอง มีการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะในปัญหาของชุมชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันกับเทศบาลนครพิษณุโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุนดีลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยุภาส (2560) ได้กล่าวว่า ประชาชนควรได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อสนองปัญหาความต้องการของชุมชนทุกครั้ง ควรให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความ โปร่งใสของการปฏิบัติงานของเทศบาล เทศบาลควรแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการในการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา/ความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลควรได้จัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้านเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น เทศบาลควรให้เงินค่าตอบแทน/มอบของรางวัลให้แก่ประชาชน ที่ได้เข้าร่วมโครงการกับเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ควรให้มีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่เทศบาลได้ดำเนินการ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ เทศบาลได้สนับสนุนวัสดุสิ่งของ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้ สำหรับการประกอบอาชีพของชุมชนหรือกลุ่มแม่บ้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในชุมชนเทศบาลนครพิษณุโลกมีการจัดตั้งสมาคมพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ เป็นการสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน มีทั้ง การร้อมมาลัย การจักรสานต่าง ๆ ตลอดจนการหมักทำปุ๋ยเพื่อไว้ใช้เองและขาย โดยเทศบาลจะสนับสนุนเครื่องอุปโภค เครื่องมือเครื่องใช้ให้กับประชาชนในชุมชนหรือแม่บ้าน เพื่อให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเอง เลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุ หยกจินดา (2557) ได้กล่าวว่า ในด้านการรับผลประโยชน์ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเอง จากการร่วมทำกิจกรรมโครงการพัฒนา ชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพสตรีในหมู่บ้าน โครงการฝึกอบรมอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ เทศบาลได้แต่งตั้งตัวแทนของชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโครงการพัฒนาเทศบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำโครงการพัฒนาเทศบาลของเทศบาลนครพิษณุโลก เช่น การทำถนน ท่อระบายน้ำ ในชุมชนเทศบาลนครพิษณุโลกจะแต่งตั้งตัวแทนของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโครงการพัฒนาเทศบาล ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนจิรา พวงผกา (2559) ได้กล่าวว่า ประชาชนต้องการใช้โอกาสในเวทีประชาคมเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า และต้องการให้เทศบาลตำบลบางเตือได้รับทราบ พร้อมทั้งนำปัญหาหรือความคิดเห็นของตนไปดำเนินการแก้ไขหรือบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี มีกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ประชาชนมีส่วนร่วมใน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเตรียมการ เป็นการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการสรรหาและคัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา 2) ขั้นตอนจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่น ในเวทีประชาคมเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อได้ข้อสรุปจากการจัดเวทีประชาคมเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลแล้ว จึงนำข้อมูลและแนวทางต่าง ๆ เข้าสู่กระบวนการจัดทำร่างแผนพัฒนา และพิจารณาร่างแผนพัฒนา จากนั้นคณะกรรมการพัฒนาจะเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อนายกเทศมนตรีตำบลบางเตือ เมื่อนายกเทศมนตรี พิจารณาเห็นชอบอนุมัติการใช้แผนพัฒนาสามปีแล้ว เทศบาลก็จะดำเนินการประกาศให้ประชาชนทราบ 3) ขั้นตอนหลังจัดทำแผนพัฒนาสามปี ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านตัวแทนของตนที่ทำหน้าที่ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล

นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถมีส่วนร่วมโดยให้ความร่วมมือในการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมของเทศบาล

### ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เทศบาลนครพิษณุโลกควรสร้างกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ประเมินผลและรับผลประโยชน์ ให้มากยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งในการทำกิจกรรมและเรียนรู้จักการบริหารจัดการอย่างทั่วถึง อันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน
2. ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาและแสดงความคิดเห็น โดยมีเทศบาลนครพิษณุโลก คอยรับฟังและแก้ปัญหาในส่วนที่เกินกำลังของชุมชน
3. เทศบาลนครพิษณุโลก ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการในรูปแบบของตัวแทนภาคประชาชนให้มากขึ้น เพื่อร่วมในการพิจารณาจัดซื้อ จัดจ้าง การ ตรวจสอบการของเทศบาลนครพิษณุโลก และร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนป้องกันต่างๆ โดยให้ประชาชนได้ดำเนินกิจกรรมและแสดงบทบาทด้วยตนเองอย่างแท้จริง เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักประโยชน์มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วม เพิ่มขึ้น

#### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชน 4 โซน ในเขตพื้นที่ของเทศบาลนครพิษณุโลก
2. ควรศึกษาวิจัยด้วยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

### เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนจิรา พวงผกา. (2559). ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชญ์ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น**. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูป.
- สำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก. (2561). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครพิษณุโลก พ.ศ. 2557-2566**. สำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก.
- สุนทิลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยุภาศ. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย**. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุวัตธี ไกรสกุล และ จุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี**. วารสารร่วมพฤษ มหวิทยาลัยเกริก 35(2): 120-140.
- Cronbach, Lee. J. (1990). **Essentials of Psychology Testing**. 5<sup>th</sup>ed. New York: Harper Collins Publishers Inc.